

Nr 105.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till kostnader för företagsräkning.

(1:a avd.)

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 under tionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Kostnader för företagsräkning för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 1 150 000 kronor har Kungl. Maj:t i propositionen nr 97, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 23 februari 1951, föreslagit riksdagen att till Kostnader för företagsräkning under tionde huvudtiteln anvisa dels å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 119 000 kronor, dels ock för budgetåret 1951/52 ett reservationsanslag av 860 000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts proposition nr 85 till 1950 års riksdag beslöt riksdagen, att en ny företagsräkning skulle genomföras. Uppdraget att handha räkningen, vilken tänkts äga rum år 1951, har anförtrots kommerskollegium, som nu framlagt förslag beträffande räkningens genomförande. Förslaget ansluter sig i sina huvuddrag till programmet för den företagsräkning, som hölls för tjugo år sedan. Den nu aktuella räkningen föreslås emellertid få en större omfattning än 1931 års. Dels har nämligen antalet företag över huvud vuxit och dels är avsikten att flera grupper av företag, som icke medräknades 1931, nu skola medtagas. Vidare har antalet uppgifter, som efterfrågas, ökat jämfört med 1931. Frågeformuläret till 1931 års företagsräkning upptog nämligen 10 punkter, medan det nu föreliggande förslaget till formulär innehåller 13. De nu föreslagna frågorna äro dessutom av större svårighetsgrad ur gransknings- och bearbetningssynpunkt än frågorna vid 1931 års räkning.

Det av kommerskollegium framlagda förslaget beträffande företagsräkningens genomförande har synts departementschefen väl ägnat att skapa den önskvärda kännedomen om vårt näringsliv. Departementschefen har därför förordat, att företagsräkningen utföres i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. För att möjliggöra en minskning av kostnaderna för räkningen bör enligt departementschefen dock ytterligare övervägas, huruvida icke några av frågorna, exempelvis rörande tidpunkten för verksamhetens grundande och förvärv av nuvarande ägare samt rörande brandförsäkringsvärdet å egna fasta anläggningar m. m., kunna utgå och de två föreslagna frågorna rörande den sysselsatta personalen sammanslås. Slutlig ställning härtill har synts få tagas av Kungl. Maj:t i samband med faststäl-

landet av frågeformulär. I enlighet med kommerskollegii förslag har räkningsdatum synts böra preliminärt bestämmas till den 7 september 1951 med befogenhet för Kungl. Maj:t att, därest omständigheterna föranleda därtill, besluta om annat datum. Det har vidare synts få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av kommerskollegium utfärda bestämmelser om skyldighet för näringsidkarna att avgiva uppgifter till företagsräkningen m. m.

Departementschefen har understrukt vikten av att arbetet med företagsräkningen utföres med största möjliga snabbhet, så att resultaten av räkningen fortfarande äro aktuella, när de framläggas. För att ytterligare tillgodose önskemålet om aktualitet bör enligt departementschefen kollegium publicera delresultat av räkningen allteftersom sådana föreligga färdiga.

I propositionen nr 85 till 1950 års riksdag angavs, att kostnaden för företagsräkningen enligt vissa av kommerskollegium gjorda preliminära kalkyler kunde uppskattas till i runt tal 1 800 000 kronor. Det framhölls emellertid samtidigt, att mera definitiva kostnadsberäkningar kunde framläggas först sedan förberedelsearbetet fortskridit betydligt längre än vad då vore fallet. Kollegium har nu, sedan ett i huvudsak definitivt programförslag för räkningen framlagts, räknat med en kostnad av omkring 2 500 000 kronor. Härav skulle 164 200 kronor falla på innevarande budgetår, 1 150 000 kronor på nästa budgetår och tillhopa 1 200 000 kronor på budgetåren 1952/53 och 1953/54. Det för de två sistnämnda budgetåren angivna beloppet bygger emellertid icke på några detaljerade kalkyler utan är ungefärligen uppskattat.

Statskontoret anser, att stora besparingar böra kunna göras å det av kollegium beräknade beloppet. Departementschefen har framhållit att, även om han icke kan ansluta sig till statskontorets beräkningar, han dock ansett det möjligt att göra betydande nedskärningar i den av kollegium framlagda kostnadskalkylen. I rådande läge har det synts icke rimligt att lägga upp arbetet så, att den föregående år angivna totala kostnadsramen, 1 800 000 kronor, väsentligt överskrides. Departementschefen har härvid ej inräknat de löneförhöjningar, vilka tillkomma såsom en ofrånkomlig fördyrande faktor. De besparingar, som vinnas genom en minskning av antalet frågor, hänföra sig till större delen till tiden efter den 30 juni 1952.

Vad först angår det ytterligare belopp, som äskats för innevarande budgetår, har departementschefen tillstyrkt begärd anvisning av 90 000 kronor för anställande av amanuenspersonal i reglerad befordringsgång och biträdespersonal. I anledning av sådana väntade löneförhöjningar, som icke medräknats av kommerskollegium, ha ytterligare 9 000 kronor ansetts böra anvisas till avlöningar. Kostnaden för skrivmaskiner och diverse material ha upptagits med 15 000 kronor. Slutligen ha 5 000 kronor ansetts böra beräknas för sakkunnigarvoden. Sammanlagt skulle således för innevarande budgetår erfordras 119 000 kronor utöver förut anvisade 54 200 kronor, tillhopa alltså drygt 170 000 kronor. Beloppet 119 000 kronor har föreslagits skola anvisas å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51.

Vad därefter angår det för budgetåret 1951/52 äskade beloppet har kol-

legium räknat med att 375 000 kronor skulle åtgå för personal och sakkunniga. Ledaren för företagsräkningen skulle enligt kollegii förslag erhålla lön som byråchef. Departementschefen har i princip icke något att invända häremot. Det har emellertid syntts få ankomma på Kungl. Maj:t att slutligt avgöra denna fråga. Departementschefen har vidare tillstyrkt, att som ledarens närmaste man placeras en tjänsteman i 29 lönegraden. Departementschefen har förordat, att en aktuariefattning i 24 lönegraden inrättas samt att medel anvisas till tio amanuenser, varav fyra böra beräknas vara anställda hela budgetåret och de återstående från och med den 1 januari 1952. Lönen till amanuenspersonalen har ansetts böra bestämmas i enlighet med den reglerade befordringsgången. Som närmaste chef för biträdespersonalen har föreslagits att en kansliskrivare anställs. Beträffande den högre biträdespersonalen i övrigt föreslås, att medel beräknas för anställande av en kontorist och ett kanslibitråde under hela nästa budgetår samt av ytterligare ett kanslibitråde från och med den 1 januari 1952. Beträffande den övriga biträdespersonalen, av kommerskollegium beräknad till 15 biträden under hela året och ytterligare 15 från den 1 januari 1952 samt 40 biträden under juli och augusti månader 1951, har departementschefen räknat med en nedskärning med ungefär 20 procent. En expeditionsvakt i lönegraden Cg 9 har syntts böra stå till företagsräkningens förfogande. Vid bifall till vad sålunda förordats och med hänsyn tagen till väntade löneförhöjningar skulle företagsräkningens personalkostnader under budgetåret 1951/52 uppgå till i runt tal 330 000 kronor.

Kostnaderna för uppgiftsinsamlingen ha beräknats till 250 000 kronor, därvid departementschefen räknat med att beloppet även skall täcka väntade löneförhöjningar. Kostnaderna för städning och lyse under nästa budgetår ha uppskattats till i runt tal 10 000 kronor. Kostnaden för möbler och armatur m. m. ha, med utgångspunkt från att cirka 30 rum torde erfordras för företagsräkningen, beräknats till i runt tal 26 000 kronor och utgifterna för maskiner till 19 000 kronor. Departementschefen har därvid förutsatt, att erforderliga maskiner i första hand hyras, i varje fall när det är fråga om maskiner som skola användas allenast under kortare tid.

För maskinbearbetning (stansning m. m.) ha beräknats 50 000 kronor, för tryckning av blanketter m. m. 85 000 kronor och för skrivmaskiner, telefon, annonsering m. m. 90 000 kronor.

Under anslaget till Kostnader för företagsräkning skulle således för budgetåret 1951/52 erfordras ett belopp av 860 000 kronor.

Om riksdagen icke har något att invända däremot, torde enligt departementschefen efter tillstånd av Kungl. Maj:t eventuella besparingar å en post få användas till att täcka underskott å annan post.

Utskottet får crinra, att föregående års riksdag på därom av Kungl. Maj:t gjord framställning beslöt, att en ny företagsräkning skulle anordnas under loppet av år 1951. I samband därmed anvisade riksdagen för ändamålet 54 200 kronor.

Vid sin behandling av den nu föreliggande propositionen har utskottet övervägt frågan, huruvida icke med hänsyn till det skärpta ekonomiska läget företagsräkningen lämpligen borde uppskjutas ett eller annat år, särskilt som denna räkning enligt utskottets mening icke kan vara av den angelägenhetsgrad, att den icke skulle kunna tåla uppskov.

Enligt vad utskottet emellertid under hand inhämtat befinna sig de med stöd av föregående års riksdagsbeslut igångsatta planerings- och andra förberedelsearbeten i ett ganska långt framskridet stadium. Ett avbrytande av företagsräkningen skulle medföra, att det sålunda påbörjade arbetet blir onyttigt och att härför anvisade medel bliva tillspillogivna. Härjämte skulle uppkomma praktiska olägenheter av skilda slag. Utskottet vill av angivna skäl icke motsätta sig att medel nu ställas till förfogande för företagsräkningens utförande.

Departementschefens kostnadsberäkningar, vilka i förhållande till kommerskollegii förslag innebära betydande besparingar, synas utskottet kunna godtagas, varför utskottet tillstyrker de äskade medelsanvisningarna. Utskottet vill emellertid understryka nödvändigheten av att största sparsamhet iakttages vid arbetets utförande och att alla åtgärder vidtagas för en begränsning av kostnaderna så långt detta är görligt utan att det avsedda syftet eftersättes.

Utskottet vill icke framställa någon erinran mot att på sätt departementschefen föreslagit eventuella besparingar å en post må efter tillstånd av Kungl. Maj:t användas till att täcka underskott å annan post.

I likhet med departementschefen anser utskottet angeläget, att företagsräkningen utföres med största möjliga snabbhet, så att resultaten av räkningen fortfarande äro aktuella, när de framläggas, och att i syfte att ytterligare tillgodose önskemålet om aktualitet delresultat av räkningen publiceras allteftersom sådana föreligga.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kostnader för företagsräkning* under tionde huvudtiteln anvisa

a) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 ett reservationsanslag av 119 000 kronor;

b) för budgetåret 1951/52 ett reservationsanslag av 860 000 kronor.

Stockholm den 24 april 1951.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Närvarande: se under utlåtandet nr 104.